

Ett avtal mellan de tvåspråkiga välfärdsområdena om svenskspråkiga social- och hälsovårdstjänster

MÖVÄLSTY 22.05.2023 § 132

Beredningen Tanja Witick, projektchef, digitala tjänster, Jussi Salminen, delaktighets- och kundrelationschef och Viivi Haanpää, förvaltningsjurist

Bakgrund och laglig grund

I Finland finns sju tvåspråkiga välfärdsområden: Östra-Nylands, Mellersta Österbottens, Kymmenedalens, Västra-Nylands, Vanda och Kervo, Egentliga Finlands och Österbottens välfärdsområde. Dessutom är Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen tvåspråkiga.

Social- och hälsovård ska i tvåspråkiga välfärdsområdets område ordnas på både finska och svenska så att kunderna blir betjänade på det språk de väljer, antingen finska eller svenska (5 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård 29.6.2021/612, senare lagen om ordnande).

Enligt 39 § i lagen om ordnande ska de tvåspråkiga välfärdsområdena och Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen ingå ett samarbetsavtal för att garantera att de svenskspråkigas språkliga rättigheter tillgodoses inom social- och hälsovården. I samarbetsavtalet mellan de tvåspråkiga välfärdsområdena ska det enligt lagen om ordnande överenskommas om:

- arbetsfördelningen och samarbetet mellan de tvåspråkiga välfärdsområdena vid genomförandet av sådana social- och hälsovårdstjänster på svenska där det är nödvändigt för att se till att de språkliga rättigheterna tillgodoses utifrån hur krävande eller ovanlig uppgiften är eller hur stora kostnader den medför,
- arbetsfördelningen och samarbetet i fråga om sådana social- och hälsovårdstjänster på svenska som det är ändamålsenligt att genomföra endast i en del av välfärdsområdena till följd av hur krävande eller ovanlig uppgiften är eller hur stora kostnader den medför, och
- det expertstöd som de tvåspråkiga välfärdsområdena ger varandra vid genomförandet av tjänster på svenska.
- Samarbetsavtalet kan också gälla annan arbetsfördelning och annat samarbete än vad som avses ovan.

Enligt förarbeten för lagen om ordnande skulle bestämmelsen för sin del vara anknuten till upplösningen av Kårkulla samkommun som ansvarar för svenskspråkig specialomsorg och till att säkerställa att svenskspråkiga specialomsorgstjänster kan tryggas också i fortsättningen. Målet med bestämmelsen skulle dock också vara att trygga andra sådana svenskspråkiga tjänster i vars ordnande det har

förekommit problem och vilka kunde tryggas genom samarbete och arbetsfördelning.

Förhållandet till annat samarbete och centralisering

När man kommer överens om arbetsfördelningen och samarbete gällande svenskspråkiga tjänster ska man beakta andra aspekter som hör till helheten:

- Genom samarbetsavtalet kan man inte avvika från vad som i lagen om ordnande eller annan lag eller med stöd av lag föreskrivs om att centralisera uppgifterna (39 § 2 mom. i lagen om ordnande).
- Det avtal som nu ingås ska samordnas med samarbetsavtalet för samarbetsområdet för social- och hälsovården (39 § 2 mom. i lagen om ordnande). Tvåspråkiga välfärdsområden finns i tre olika samarbetsområden: Södra Finlands, Västra Finlands och Norra Finlands samarbetsområde.
- Västra Nylands välfärdsområde har fått i uppdrag att stödja utvecklandet av de svenskspråkiga social- och hälsovårdstjänsterna i hela landet (33 § i lagen om ordnande).
- Det svenskspråkiga kompetenscentret inom det sociala området (Ab Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området) har grundats för utvecklandet av den sakkunskap som behövs inom det sociala området för den svenskspråkiga befolkningens behov (1 och 2 § i lagen om kompetenscentrumverksamhet inom det sociala området).

Beredningsprocessen gällande avtalet

Egentliga Finlands välfärdsområde har svarat för samordningen vid utarbetandet av samarbetsavtalet (39 § 3 mom. i lagen om ordnande).

År 2022 genomfördes det med hjälp av en utomstående aktör (Nordic Healthcare Group) en utredning där det gjordes en kartläggning av de tvåspråkiga välfärdsområdenas behov och möjligheter till inbördes samarbete i fråga om att genomföra tvåspråkig serviceproduktion. Slutrapporten publicerades i november 2022. Utredningen visade att de största möjligheterna till samarbete finns i expertstöd, rådgivning och vissa särskilt krävande tjänster som till exempel boendeservice.

Resultaten från utredningen har utnyttjats när avtalet har beretts, och varje organisation har utifrån dem kunnat uppdatera sin nuvarande situation gällande behovet av svenskspråkiga social- och hälsovårdstjänster i området och sina möjligheter att producera dem för andra välfärdsområden.

Parterna (de tvåspråkiga välfärdsområdena, Helsingfors stad och HUS-sammanslutning) har i början av år 2023 tillsammans berett det bifogade utkastet till samarbetsavtal.

Innan de tvåspråkiga välfärdsområdena godkänner samarbetsavtalet ska de enligt lagen om ordnande höra social- och hälsovårdsministeriet (SHM). Det hölls 3.5.2023 ett preliminärt muntligt hörande av SHM om utkastet till avtal. Vid hörandet föreslog

SHM inga betydande ändringar i avtalet. Efter hörandet har det ännu gjorts små ändringar i utkastet till avtal, och SHM informeras om dessa enligt överenskommelse.

Avtalets struktur och innehåll

Samarbetsavtalet har utarbetats som ett ramavtal, där man kommer överens om de principer enligt vilka tvåspråkiga organisationer kan utarbeta serviceavtal sinsemellan. Tvåspråkiga organisationer kan också komma sinsemellan skriftligt överens om överföring av ansvaret för att ordna för att trygga svenskspråkig service.

Som bilaga till samarbetsavtalet finns en bilaga som uppdateras och av vilken framgår vilka svenskspråkiga tjänster de olika parterna kan erbjuda varandra eller vilka tjänster parterna har behov av att köpa av andra välfärdsområden.

Fullgörandet av samarbetsavtalet följs upp och utvärderas årligen. I avtalet kommer man överens om att grunda en nätverksgrupp med representanter för alla parter som samlas minst fyra gånger per år.

Målet är att parterna fastställer tillsammans tillvägagångssätten och mätarna med vilka man utvärderar och följer upp fullgörandet av avtalet och av att de språkliga rättigheterna tillgodoses. En central uppgift nätverksgruppen har är att samordna och utveckla verksamheten. Nätverksgruppen upprätthåller en uppdaterad förteckning över de svenskspråkiga social- och hälsovårdstjänster i vilka parterna har konstaterat samarbetsbehov och som parterna erbjuder varandra.

Dessutom följer vardera partens nationalspråksnämnd fullgörandet av avtalet (33 § 4 mom. i välfärdsområdeslagen).

Förfarandet vid beslutsfattande och godkännande

Enligt lagen om ordnande godkänns samarbetsavtalet av välfärdsområdesfullmäktige i varje tvåspråkigt välfärdsområde. När det gäller HUS-sammanslutningen godkänns samarbetsavtalet av sammanslutningens stämma. När det gäller Helsingfors stad godkänns samarbetsavtalet av dess fullmäktige.

Enligt 33 § 4 mom. i välfärdsområdeslagen har nationalspråksnämnden i uppgift att ge välfärdsområdesfullmäktige ett utlåtande om avtalet.

Om de tvåspråkiga välfärdsområdena inte kan komma överens om innehållet i samarbetsavtalet eller om avtalets innehåll inte garanterar att de svenskspråkigas språkliga rättigheter tillgodoses inom social- och hälsovården, kan statsrådet besluta om avtalets innehåll. Statsrådets beslut om ett samarbetsavtal för de tvåspråkiga välfärdsområdena gäller tills det att välfärdsområdena har ingått ett nytt avtal.

Nationalspråksnämnden i Mellersta Österbottens välfärdsområde behandlade avtalet vid sitt sammanträde 3.5.2023 § 65 och förhåller sig välvilligt till avtalet.

Som kompletterande material:

- Utkastet till avtal (version 9.5.2023),
- Förteckning över service
- Beslut av nationalspråksnämnden 3.5.2023, 29 §

Förslag till beslut Valfärdsområdesstyrelsen beslutar föreslå
valfärdsområdesfullmäktige att den
1. godkänner det bifogade samarbetsavtalet, och
2. befullmäktigar valfärdsområdesdirektören att göra nödvändiga
preciseringar i avtalet.

Beslut Valfärdsområdesstyrelsen beslutade föreslå
valfärdsområdesfullmäktige att den
1. godkänner det bifogade samarbetsavtalet, och
2. befullmäktigar valfärdsområdesdirektören att göra nödvändiga
preciseringar i avtalet.

Ant. för kännedom. Projektchef Tanja Witick föredrog ärendet i början av sammanträdet.

MÖVÄLFM 29.05.2023 § 41
1878/00.02.00/2023

Bilaga A § 41 Yhteistyösopimus (Samarbetsavtal)
Bilaga B § 41 Palveluluettelo (Förteckning över service)
Bilaga C § 41 Kansalliskielilautakunnan 3.5.2023 päätös § 29
(Beslut av nationalspråksnämnden 3.5.2023 § 29)

Förslag till beslut Valfärdsområdesfullmäktige beslutar i enlighet med
valfärdsområdesstyrelsens förslag
1. godkänna det bifogade samarbetsavtalet
2. befullmäktiga valfärdsområdesdirektören att göra nödvändiga
preciseringar i avtalet.

Beslut Valfärdsområdesfullmäktige beslutade i enlighet med
valfärdsområdesstyrelsens förslag
1. godkänna det bifogade samarbetsavtalet
2. befullmäktiga valfärdsområdesdirektören att göra nödvändiga
preciseringar i avtalet.